

lations concerning the Rare Book Department (Room) activity, its working plans and methodical principles of rare editions holdings organization.

Keywords: *Rare editions, History of Librarianship, Organization of books holdings, Rare Book Room, Library catalogues, Bibliographical Card index.*

Р. Я. ЛУЦИК — ОРГАНИЗАТОР ФОНДОВ ОТДЕЛА РЕДКОЙ КНИГИ ЛЬВОВСКОЙ БИБЛИОТЕКИ АН УССР (1950–1973)

Оксана Зинько

В статье высветлено личный вклад Р. Луцка в формирование фондов редких изданий XIX–XX ст., раскрыто его концепцию создания отдела редкой книги, в частности, положения о работе Кабинета редкой книги. Проанализировано подготовленные Р. Луциком проекты планов Кабинета и методические основания организации фондов редких изданий XIX–XX ст. Отслежено динамику обработки фонда, создания информационно-поискового аппарата на него.

Ключевые слова: *редкое издание, история библиотечного дела, организация книжного фонда, кабинет редкой книги, библиотечные каталоги, библиографическая картотека.*

УДК 78.072:477

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ВЗАЄМИНИ ВОЛОДИМИРА ГОШОВСЬКОГО ТА МИКОЛИ МУШИНКИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДЕДИКАЦІЙ

Володимир Пасічник

науковий співробітник відділення “Палац мистецтв ім. Т. і О. Антоновичів” ЛННБУ ім. В. Стефаника

Дружні та професійні взаємини відомого українського етномузиколога Володимира Гошовського та фольклориста-філолога Миколи Мушинки тривали понад тридцять років. Вчені обмінювалися думками (найчастіше у листуванні та при поодиноких зустрічах), надсилали один одному свої праці та іншу літературу з фольклору.

© Пасічник В., 2009

У статті розглядаються фольклористичні взаємини вчених, пов'язані з дарчими написами М. Мушинки на книгах, подарованих В. Гошовському, та зв'язок цих книг із науковими інтересами В. Гошовського у різні періоди його життєдіяльності.

Ключові слова: фольклористика, музичні діалекти, етномузикологія, інскрипти, епістолярна спадщина, універсальний каталог народної пісні, кібернетична етномузикологія.

Працюючи над каталогом “Книгозбірня українського етномузиколога Володимира Гошовського (1922–1996) у фондах ЛННБ України ім. В. Стефаника”, приємно здивувало те, що майже п'ята частина книжок* підписана в дар В. Гошовському. Серед авторів дарчих написів виявляємо прізвища українських і зарубіжних діячів науки та культури. Ось лишень неповний їхній перелік: філологи — Петро Богатирьов, Йосип Дзензелівський, Орест Зілинський, Микола Мушинка, Олена Рудловчак, Іван Рябошапка; фольклористи — Віктор Гусєв, Лев Лебедінській, В'ячеслав Щуров, Леопольд Яценко; етномузикологи — Едуард Алексєєв, Марго Брутян, Ніна Владикіна-Бачинська, Анна Руднева, Зінаїда Можейко, Лідія Мухаринська, Ярослав Мироненко, Анатолій Іваницький, Ігор Мацієвський, Богдан Луканюк, Анна Чекановська, Людвіг Белявський, Ян Стеншевський, Карл Веттерл, Оскар Ельшек; музикознавці — Ніна Герасимова-Персидська, Світлана Саркісян, Міхail Ройтерштейн, Ярема Якуб'як, Неллі Шахназарова, Гулбат Торадзе; композитор Леонід Грабовський, Вельо Торміс, Роберт Атаян; математик-філософ Васілій Налімов; кібернетик Ігор Мкртумян та багато інших.

Варто зазначити, що дарчі написи на книгах бібліотеки В. Гошовського розкривають перед читачем широку географію контактів. Свої інскрипти залишили вчені з Австрії, Азербайджану, Білорусі, Болгарії, Вірменії, Грузії, Естонії, Канади, Латвії, Литви, Молдови, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії, Словаччини, Угорщини, України, Чехії. Крім розмаїття мовного викладу, їм

* Загальна кількість — 1381 одиниця збереження. Серед них — книги з фольклористики, музикознавства, мовознавства, естетики, філософії, логіки, математики та кібернетики; періодичні видання, окремі відбитки праць, автореферати.

притаманний стильовий, образно-характерний і змістовий обшир. Деякі написи — лаконічні, офіційні, інші — розлогі, душевні, подячні, переважно адресовані друзями й однодумцями В. Гошовського.

Тематично дарчі написи можна поділити на такі групи: 1) на спогад про дискусії, полеміку, дебати; 2) прохання критичної оцінки; 3) висловлення вдячності; 4) дружні дедикації; 5) на добру пам'ять.

Грунтовніший аналіз змісту цих малих архітектонічних форм може стати джерельною базою для з'ясування найменших подробиць із життєтворчості їхніх авторів і адресата, важливим підґрунтям для наукового опрацювання біографій вчених та духовно-культурного рівня їхніх взаємостосунків.

Істотного значення набувають книги з інскриптами у зв'язку з розкриттям широкого спектру наукових інтересів В. Гошовського у галузі мовознавства, естетики, слов'янознавства, фольклористики, етномузикології, кібернетики, що пов'язані з різними періодами його наукової діяльності. Йдеться про основні періоди, а саме, закарпатський (1946–1960), львівський (1961–1974), вірменський (1975–1985), львівський (1986–1996).

Виняткове місце серед авторів написів займають інскрипти відомого українського філолога-фольклориста зі Словаччини, академіка Миколи Мушинки*. Безсумнівно, що їх доцільно розглядати в контексті взаємин двох учених, адже навіть побіжний перегляд цих інскриптів дає нам підстави стверджувати про еволюцію їхніх стосунків — від офіційних “Товаришу Гошовському...” до дружніх “Дорогому другові Володимире Гошовському...”. І це не випадково, адже їхні взаємовідносини, передусім через листування та поодинокі зустрічі у Львові чи у Празі, тривали понад

* Микола Мушинка (20. 02. 1936 р., с. Курів, Словаччина) — українознавець, доктор філологічних наук, багаторічний завідувач Науково-дослідного відділу україністики Університету ім. Шафарика у Пряшеві (Словаччина). Один із засновників музею української культури у Свиднику та упорядник і головний редактор чотирьох випусків “Наукового збірника музею української культури у Свиднику” (Пряшів, 1965–1970). Він автор близько 70 книжок (включно з брошурами та збірниками), понад 200 наукових статей, численних рецензій, науково-популярних та публіцистичних статей.

тридцять років. Цій темі вартувало би присвятити окреме дослідження, проте мета даної публікації полягає у розкритті наукових інтересів В. Гошовського, пов'язаних із книгами М. Мушинки, подарованими йому з авторськими дедикаціями.

Деякі аспекти їхніх взаємин, а також контакти В. Гошовського зі вченими Чехословаччини висвітлив М. Мушинка у публікації “Володимир Гошовський і Чехословаччина”. У ній він зазначив, що знання В. Гошовським чужих мов “дозволило йому стежити за найновішими тенденціями розвитку музичної фольклористики у світі, зокрема, у близькій Чехословаччині, де в нього були друзі, які регулярно постачали його літературою” [19, с. 63]. Звичайно, це був не тільки обмін літературою, але й зацікавлення зі сторони чеських та словацьких вчених його науковими працями, що першими реагували на нові публікації В. Гошовського, пишучи рецензії у різних наукових виданнях, зокрема у журналі “Дукля”, “Český Lid”, “Slovenský národopis”, “Národopisné aktuality”*. На основі листування за період 1975–1985 рр. М. Мушинка опублікував статтю “Автобіографія Володимира Гошовського в його листах до мене” [18, с. 19-49], в якій розкрив деякі особливості їхніх взаємин в найважчі для обох вчених періоди.

У пропонованій статті дарчі написи розглядаються воедино з епістолярною спадщиною двох учених, яка послужила допоміжним матеріалом і складає джерельну базу дослідження. Значно складніше було б досягнути очікуваних результатів без опори на кореспонденцію. Адже саме у листах, що документально підтверджують поточні наукові та соціально-побутові проблеми вчених, їхні міркування та гіпотези стосовно фольклористичних проблем, можна знайти інформацію про зацікавленість та нагальну потребу в конкретній книзі. Передусім важливою інформацією наповнені листи В. Гошовського, що висвітлюють площину його як науковця та громадського діяча. Водночас хочу зазначити, що ця площина етномузиколога не розходиться з його базовими принципами та поглядами на життя, науку, суспільство, а радше слугує гармонійним доповненням його багатогранної постаті.

---

* Детальніше див.: Володимир Гошовський (1922–1996) : біобібліографічний покажчик / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; уклад. та авт. передм. *В. Пасічник*. — Львів, 2007. — 115 с. : іл.

У книгозбірні В. Гошовського зберігаються чотири книжки і дві відбитки статті М. Мушинки з його дарчими написами. Незаперечним фактом залишається й те, що М. Мушинка серед авторів-філологів посідає першу позицію як за кількістю інскриптів, так і за їх хронологічними рамками — від 1962 до 1996 року.

Перший дарчий напис, адресований В. Гошовському, М. Мушинка зробив на відбитку своєї статті “Zdravotné poveru v niektorých severozápadných obciach Bardejovského okresu” [26]. — *“Товаришу Гошовському з пошаною дарує М. Мушинка. Пряшів, 23-го XII. 1962 р.”*.

Беручи до уваги дату, що зазначена автором, виникла потреба з’ясувати, наскільки В. Гошовський і М. Мушинка були знайомі, позаяк офіційне, дещо традиційне для тодішнього радянського суспільства “товаришу” (але нетрадиційне для інтелігентів європейського рівня), вочевидь, свідчило лише про початок їхніх взаємин*. У статті “Володимир Гошовський і Чехословаччина” М. Мушинка зазначив, що “...особисто познайомився з Володимиром Гошовським під час аспірантського побуту у Львові 1964 р. У своєму Кабінеті музичної фольклористики він детально познайомив мене зі своїми принципами аналізу і каталогізації народних пісень, і подарував мені свої основні праці” [19, с. 65]. Вірогідно, М. Мушинка відвідав В. Гошовського приблизно у середині листопада, принаймні так він написав у листі з Києва від 25 жовтня того ж року: “У Львів я приїду десь між 10-15 листопадом. [...] Буду я в Львові два тижні”. Що стосується праць, подарованих В. Гошовським, то, мабуть, М. Мушинка мав на увазі праці, що вийшли друком на той час, себто до 1964 р., адже основні праці В. Гошовського вийдуть згодом: “Украинские песни Закарпатья” [11] та “У истоков народной музыки славян. Очерки по музыкальному славяноведению” [10].

У дійсності це було їхнє очне знайомство, хоча заочно вони запізналися двома роками раніше через листування.

Перший лист М. Мушинка відправив другого вересня 1962 р. У ньому зазначено: “Ви мене взагалі не знаєте, я Вас також

* У наступних дедикаціях М. Мушинка вже не використовував слово “товариш”. Послугувався він цим зверненням до В. Гошовського й у листах, але тільки у двох — від 2 вересня 1962 р. та 4 січня 1963 р.

ніколи в житті не бачив, але працюємо оба на одній ділянці — в фольклористиці, і мені б було дуже приємно ближче познайомитись з Вами”. Далі, в тому ж листі читаємо: “Микола Філаретович Колесса під час свого перебування в Пряшеві розказував мені, що Ви займаєтесь дослідженням закарпатського фольклору. Ваша стаття в “Чеському Ліді”^{*} свідчить про те, що Ви добре знаєте також чеський і словацький фольклор. Не знаю, з ким із Чехословаччини Ви утримуєте стосунки, але фактом залишається те, що закарпатський фольклор не можна досліджувати ізольовано від фольклору Словаччини і навпаки. Тут є багато спільних проблем і я гадаю, що наше листування би нам обом лише допомогло. Ми могли б обмінюватися не лише думками і досвідом, але і літературою, тому що тут не всі ваші видання можна одержати а у Вас певно та сама ситуація із чеськими та словацькими виданнями”^{**}.

Відповідаючи на цей лист, В. Гошовський погоджується на співпрацю: “...я дуже радий, що наше “заочне” знайомство відбулося і сподіваюся, що наш діловий, творчий контакт та творча співпраця сприятиме не тільки нашій науковій праці, але й славі та розквіту нашої рідної фольклористики.” Далі він звернув увагу на літературу, що вийшла в Україні, даючи свої коментарі: “Відносно літератури. В Києві вийшла недавно збірка “Закарпатські народні пісні”^{***} (з фондів ІМФЕ АН УРСР). Збірка не дуже високої наукової вартості, але розшифровка пісень зроблена більш-менш точно. Ще меншу наукову вартість являють собою книжки Яценка “Українські народні романси”^{****} та “Українське народне

* Йдеться про статтю В. Гошовського: *České a slovenské písně v ukrajinském folkloru Zakarpatské oblasti USSR / V. Hošovs'kyj // Český Lid*. — 1961. — Č. 5. — S. 203-211.

** Лист Миколи Мушинки до Володимира Гошовського. — Пряшів, 2 вересня 1962 р. — Домашній архів В. Гошовського. — Рукопис. — Формат А 5. — 3 арк.

*** *Закарпатські народні пісні / упоряд., передмова та примітки З. І. Василенко*; відп. ред. *М. М. Гордійчук*. — Київ: Вид-во АН УРСР, 1962. — 371 с.

**** *Українські народні романси / упоряд., передмова та примітки Л. Яценка*; відп. ред. *М. М. Гордійчук*. — Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. — 411 с.

багатоголосся”*: (в другій зібрано багато фактичного матеріалу, і тим вона має відносну цінність). Книга Правдюка “Ладові основи української народної музики”** — це просто макулатура. Як бачите, на нашому книжному ринку поки що нічого надзвичайного немає.

Мене особисто цікавлять питання народних пісень, а саме: Словацькі пісні зібрані Б. Бартоком*** (II та III томи), словацькі пісні Пліцки**** та II том пісень Пряшівського краю^{5*}.

Із цитованих фрагментів листів довідуємося, що М. Мушинка і В. Гошовський, наукові інтереси котрих торкалися фольклору Закарпаття і Східної Словаччини (Пряшівщина), налаштувалися на тісну співпрацю у цій сфері та двостороннє сприяння у забезпеченні необхідною літературою.

Вагомим матеріалом для дослідження наукових інтересів В. Гошовського слугують його маргінальні записи на сторінках книг, авторефератів, окремих відбитків. Етномузиколог підкреслював цікаві для себе місця, особливо ті, що близькі йому за тематикою, відповідають його зацікавленням. Крім того, вчений залишив своє враження та критичні зауваження у вигляді коротких реплік, а інколи й розгорнутих речень^{6*}. У випадку зі статтею М. Мушинки “Zdravotné povery v niektorých severozápadných obciach Bardejovského okresu” В. Гошовський не залишив жодних позначень, однак у листі від 6 січня 1963 року етномузиколог дякує М. Мушинці за

* Яценко Л. Українське народне багатоголосся / Л. І. Яценко. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. — 236 с.

** Правдюк О. Ладові основи української народної музики / О. А. Правдюк. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1961. — 196 с.

*** Slovenské L'ídové písně / Zapsal a hudobne zatriedil Béla Bartok. I zväzok. — Bratislava : V-tvo SAV, 1955. — 753 s.; Slovenské L'ídové písně / Zapsal a hudobne zatriedil Béla Bartok. II zväzok. — Bratislava : V-tvo SAV, 1985. — 809 s.

**** Slovenský spevník I. 500 ľudových piesní slovenských / Uspořádal Karol Plicka. — Bratislava, 1961. — 383 s.

^{5*} Лист Володимира Гошовського до Миколи Мушинки. — Львів, 27 вересня 1962 р. — Домашній архів В. Гошовського. — Машинописна копія. — Формат А 4. — 1 арк.

^{6*} Один взірєць прочитання В. Гошовським праці Б. Бартока “Зачем и как собирать народную музыку” (Москва, 1959) подано в додатках.

цю статтю, зауваживши, що використав відразу для себе цікаву згадку про часник та його лікувальні та магічні властивості.

Разом із цією статтею М. Мушинка надіслав дуже бажану для В. Гошовського книгу Є. Недзельського* “З уст народу: Прислів’я, приказки, заклинання, примовки, загадки і приповідки Закарпаття”, про що довідуємося у цьому ж листі. Важливою для В. Гошовського була вступна стаття автора “Декілька зауважень про Закарпаття” [15, с. 3-43]. Потребу в книзі Є. Недзельського В. Гошовський підкреслив у тому ж таки листі: “Свого часу я навіть писав покійному Недзельському до Праги і просив його надіслати мені цю працю. Але він зайвих екземплярів у себе не мав. З великою насолодою я її перечитую. Ще раз: велике спасибі за люб’язність”.

Дворічне листування М. Мушинки з В. Гошовським дещо змінило їхні взаємини. Із рівня формальних вони трансформувалися у приятельські та водночас істотно взаємно заглиблені у фольклористичну проблематику їхніх досліджень.

На цю зміну вказує зміст **другого дарчого напису** М. Мушинки на книзі “З українського фольклору Східної Словаччини: репертуарний збірник на допомогу гурткам НХС” [14]. — *В. Л. Гошовському на пам’ять від Миколи Мушинки. Пряшів, 17. I. 1964.*

Про підготовку видання цього невеличкого збірничка, куди увійшли народні пісні та декілька зразків народної прози,

* Недзельський Євгеній Леопольдович народився 16 листопада 1894 р. в Іванівцях Харківської губернії. Вчився в Петербурзі та Москві. У 1919–1920 рр. перебував у рядах Білої гвардії, після поразки якої — з 1922 р. жив у Празі, де закінчив філологічний факультет Карлового університету, а в 1926 р. там же здобув докторат. Від 1926 р. до 1944 р. жив і працював в Ужгороді. Працював бібліотекарем Общества ім. Духновича, співпрацював з русофільськими часописами, а в 1935–1938 рр. був головним редактором газети “Руській Народный голос”. Його найвизначніші праці: “Очерки карпаторусской литературы” (Ужгород, 1932), “Угро-русский театр” (1941), “Сучасни руськи художники в Подкарпаттю” (1942). Перед приходом на Закарпаття радянських військ переїхав до Праги. Від 1955 р. працював у Культурному союзі українських трудящих, де видав фольклорний збірник “З уст народу” (Пряшів, 1955), майже весь тираж якого незадовго після виходу було знищено. Декілька примірників вдалося зберегти М. Мушинці. Є. Недзельський помер у Празі 1961 р. (За інформацію про Є. Недзельського середньо дякую М. Мушинці).

М. Мушинка дав знати В. Гошовському в листі за 5 травня 1963 р., сповіщаючи, що розшифрування мелодій зробив Ю. Костюк*, очевидно підкреслюючи тим причетність до збірки професійного музиканта.

Разом зі збіркою, що вийшла в кінці 1963 р., М. Мушинка надіслав супровідного листа В. Гошовському, в якому попросив висловити свої критичні зауваження та написати невелику замітку. Проте В. Гошовський відреагував на цей збірник досить стриманою, загальною фразою, не вказавши жодних фахових критичних зауважень: “Ваша збірочка мені дуже сподобалась. Охоче б написав на неї рецензію, тільки порадьте мені, куди? (В журналі “Нар[одна]. творчість та етнографія” я принципово вже нічого не публікую). Спробую надіслати в газету “Радянська культура” або “Літературна Україна”**”.

Можна вважати, що рецензію В. Гошовський не написав виходячи із декількох причин.

По-перше, не останньою була причина куди її надіслати. Адже, як зазначив вчений у листі, із журналом “Народна творчість та етнографія” він вже не співпрацював. А втім, як показала попередня практика, навіть ця недовготривала співпраця, й особливо історія із затягуванням опублікування негативної рецензії на збірку М. Кречка “Закарпатські народні пісні” [5] добре В. Гошовському вимотала нерви та закарбувала розчарування в науковому спрямуванні цього часопису на довгі роки***. Якби не авторитет і

* Костюк Юрій (1912–1998), фольклорист, музикознавець, диригент, композитор. Народився у с. Дротинці на Виноградівщині. В. Гошовський познайомився з ним в Ужгороді 1961 р., на рік швидше ніж з М. Мушинкою. У листі від 18 травня 1962 р. В. Гошовський розпитує Ю. Костюка про М. Мушинку: “Микола Філаретович мені говорив про якогось Мушінку М. І. з Пряшева, який, нібито, займається фольклором. Ви певно знаєте його. Чи варто з ним нав’язати контакт?”

** Лист Володимира Гошовського до С. Музиченка. — Ужгород, 17 березня 1964 р. — Домашній архів В. Гошовського. — Машинописна копія. — Формат А 4. — 2 арк.

*** Історія з виданням рецензії В. Гошовського на збірник М. Кречка “Закарпатські народні пісні” готується окремою публікацією. Щодо розчарування у видавництві й діяльності ІМФЕ ім. М. Рильського на той час В. Гошовський висловлювався часто у листах до друзів.

безпосереднє втручання Миколи Гордійчука, Станіслава Людкевича та Максима Рильського, до яких В. Гошовський звертався за підтримкою, малоімовірна була б її публікація. Проте, зважаючи на позитивну оцінку збірки М. Мушинки та на її іноземне видання, редакція журналу “Народна творчість та етнографія” можливо надрукувала б рецензію В. Гошовського. Принаймні, коли йшлося про рецензію на збірку Карла Веттерла “Lidové písně a tance z Valašskokloboucka” зі сторони редакції не було жодних суттєвих застережень до її автора [12]. Не було якихось непорозумінь із друком статті В. Гошовського “Деякі особливості історичного розвитку української народної пісні на Закарпатті” [2]. Що спричинило певний конфлікт навколо рецензії М. Кречка, однозначної відповіді немає. Мабуть, проблема пролягала не стільки в площині видавничого органу, його редакційної колеги та авторській рецензії, скільки в славнозвісній і “всесильній” цензурі Головного Управління у справах літератури і видавництва (*Головліт*), що необмежено втручалася у всі видавничі справи.

По-друге, порушені М. Мушиною на той час питання не перехресувалися із науковими інтересами В. Гошовського. Доказ цього — відсутність маргінальних записів на сторінках цієї збірки, що є нехарактерним для В. Гошовського у випадку зацікавленості. Проте, значно пізніше, у 1986–1996 рр., етномузиколог частково торкнувся цих проблем у декількох своїх публікаціях*. Здебільшого це питання соціальної проблематики музичного фольклору, а саме популяризації народної пісні, формування репертуару гуртків художньої самодіяльності на місцевому матеріалі, збереження народної пісні через фольклористичні ансамблі, оцінка позитивних і негативних сторін фольклорних фестивалів.

По-третє, нестача вільного часу, викликана чималим педагогічним навантаженням та інтенсивною науковою працею В. Гошов-

* Місце музичного фольклору в діяльності товариства “Просвіта” // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайових товариств “Просвіта” / редкол. П. М. Федака, І. Ю. Коцур, М. П. Тиводар. — Ужгород, 1991. — С. 61-67; Деякі проблеми збереження та дослідження народної пісні Карпат // Науковий збірник Закарпатського Краєзнавчого музею / упоряд. і наук. ред. П. Федака. — Ужгород : Карпати, 1995. — Вип. 1. — С. 145-150.

ського. У цей період вчений працював одночасно над декількома науковими публікаціями.

Важливими для В. Гошовського були інші книги, надіслані М. Мушинкою. У тому ж таки листі В. Гошовський написав: “Справили Ви мені велику радість, не одну, а чотири відразу: милим листом, своєю збіркою, збірником Цимбори* та своєю рецензією**. Спасибі Вам, що мене не забуваєте”.

В. Гошовський позитивно оцінив рецензію М. Мушинки на “Загадки” І. Березовського, відзначивши, що: “Рецензія написана талановито. Критичні зауваження вірні і переконливі”. Однак з деякими положеннями вчений не погодився. Він звернув увагу на методологічні неточності рецензованого збірника, зазначивши, що “методологія — це основний критерій науковості, а не обсяг чи передрук старих видань, — одна невеличка стаття Климента Квітки (4 стор. журналу) має завдяки методології більшу вартість, аніж всі наукові праці з музичного фольклору, що наплотив ІМФЕ. [...] Методологія — це скелет твору”. В. Гошовський, знаючи деякі “радянські традиції” друкування тогочасних збірників, звернув увагу рецензента на необхідність перевірки використаних друкованих джерел: “Чи немає там ще інших загадок, які не увійшли до збірки? Чи не позмінював укладач їх зміст або слова? Ви йому повірили на слово? Це необережність!”

Винятково цінною для В. Гошовського була збірка Ю. Цимбори “Українські народні пісні Східної Словаччини” [22]. На це вказують численні маргіналії вченого, залишені на сторінках даного видання. Пісні з цієї збірки В. Гошовський використав як посилання на варіанти у коментарях до антології-монографії “Украинские песни Закарпатья” [11] та у монографії “У истоков народной музыки славян” [10]. Придалася ця збірка В. Гошовському в опрацюванні музичних особливостей балад Східної Словаччини

* Українські народні пісні Східної Словаччини / упоряд. Ю. Цимбора. — Братіслава : Словацьке педагогічне вид-во ; відділ укр. літ-ри в Пряшеві, 1963. — Книга II. — 450 с.

** *Mušinka M. Sbíрка ukrajinských lidových hádanek // Český Lid. — Praha, 1963. — Č. 6. — S. 362-363. — Рец. на зб.: Українські народні загадки / упоряд. І. П. Березовський. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. — Українська народна творчість.*

як окремого розділу спільної з О. Зілінським праці. На жаль, ця робота так і не побачила світу.

Отримуючи від М. Мушинки бажану літературу, В. Гошовський ніколи не залишався боржником перед ним. Він підшукував і відправляв потрібну літературу М. Мушинці. Як приклад, пересилаючи книгу В. Гусева* “Проблемы фольклора в исторической эстетике” (Ленинград, 1963), В. Гошовський у листі написав: “Особливо рекомендую Вам прочитати роботу Гусева. Є там багато цікавих думок, хоч з деякими важко погодитись. Напишіть мені, будь ласка, що Вам ще буде потрібно з літератури. Охоче надішлю, щоби не бути в боргу перед Вами”.

Третя і четверта дедикації однозначно засвідчують визнання М. Мушиною великих заслуг В. Гошовського у царині дослідження закарпатського фольклору. На книзі “З глибини віків: Антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини” автор написав: “*Визначному дослідникові фольклору Закарпаття В. Л. Гошовському на щирю згадку дарує автор. Пряшів, 19. VII. 1967 р.*” [13]. Подібний дарчий напис М. Мушинка залишив на книзі “Срібна роса: З репертуару народної співачки Анці Ябур із Сташина”: “*Вельмишановному Володимирі Гошовському, натхненному дослідникові й популяризаторові закарпатського фольклору з глибоким поважанням дарує М. Мушинка. Пряшів, 17. XI. 1970 р.*” [20].

По суті, майже всі праці В. Гошовського, написані до 1970 р. в тій чи іншій мірі торкалися музичного фольклору Закарпаття: До питання про музичні діалекти Закарпаття [3]; Деякі особливості історичного розвитку української народної пісні на Закарпатті [2]; Заметки о музыкальной жизни Советского Закарпатья [4]; České a slovenské písně v ukrajinském folkloru Zakarpatské oblasti USSR [24]; Doplněk k článku České a slovenské písně v ukrajinském folkloru Zakarpatské oblasti USSR [25]; Сторінки з історії музичної культури Закарпаття XIX — першої половини XX століття: Нарис перший. Закінчення [8]; Страницы истории музыкальной культуры Закарпатья XIX — первой половины XX века: (Очерк первый) [9]; Спроба генези одної лемківської весільної пісні [7]; Украинские песни Закарпатья [11]; Листування Івана Панькевича з Філаретом Колессою [6].

* В. Гошовський познайомився з Віктором Гусевим 1961 р. у Києві на Всесоюзній нараді з питань сучасної народної творчості. Їхня співпраця та контакти тривали до 1994 р.

Підтримуючи тісні контакти з етномузикологом (на той час вже п'ять років), М. Мушинка мав можливість ознайомитися з деякими з них ще в рукописному варіанті, перебуваючи на правах головного редактора Наукового збірника Музею української культури у Свиднику, в якому вони були надруковані, а також із надісланих публікацій, що вийшли друком в інших видавництвах.

Другого серпня 1967 р. В. Гошовський у листі до М. Мушинки подякував за антологію словесного фольклору українців Словаччини й пообіцяв: “З великою насолодою буду її вивчати та охоче напишу рецензію в одному з наших літературних журналів. Це буде зроблено ще в цьому році”. На жаль, В. Гошовський рецензії не написав, хоча ретельно опрацював антологію. На це вказують численні маргіналії. В. Гошовський виокремлював (підкреслював чи окреслював, ставив запитальні й окличні знаки) у тексті, що стосувалося в першу чергу фольклористичної термінології.

Стосовно книги “З глибини віків: Антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини” вчений звернув увагу на визначення поняття фольклору М. Мушинки, структурування різновидів фольклорних жанрів, виділення ознак фольклору. Потрібно зауважити, що деякі підкреслені фрагменти тексту книги М. Мушинки близькі В. Гошовському і в дечому збігаються з його визначеннями. Наприклад, М. Мушинка вказує, що “одною з найважливіших ознак фольклору є анонімність і колективність його творення і побутування” [13, с. 8]. У В. Гошовського про народну пісню читаємо: “Народна пісня побутує в багатоманітних варіантах у народному (національному) середовищі як складова частина духовної культури народу. Їй властиві риси національного (локального) пісенного стилю і колективного музично-поетичного мислення. Для трудового народу усно-слухова піснетворчість є внутрішньою, органічною необхідністю, душевною потребою, яка дає йому естетичну насолоду.

Не варто, однак, забувати, що “власні думки і почуття” народного співака під час виконання ним пісень є одночасно “колективними”, народними так само, як і його мова, естетичне чуття, естетичні принципи і все те, що в житті трудового народу підкоряється неписаним законам і традиціям” [11, с. 11].

Водночас деякі міркування М. Мушинки викликали у В. Гошовського певний сумнів. У такому випадку навпроти речення він

ставив великий питальний знак. Зокрема, В. Гошовський звернув увагу на тезу М. Мушинки у вступній статті, де він стверджує, що кожна епоха залишає на фольклорному творі свій відбиток, зауважуючи, що знайшла своє відображення “в деяких радянських колядках і революційна боротьба за визволення трудящих мас” [13, с. 9]. Одначе серед поданих М. Мушиною колядок нема жодної з революційною тематикою, — а чи могли вони бути на Східній Словаччині? Принаймні у збірниках “Українські народні пісні Пряшівського краю” [21] та у двох томах “Українських народних пісень Східної Словаччини” [22; 23] не надруковані. У тодішньому Радянському Союзі практика втручання в народні тексти була звичним явищем. Свого часу В. Гошовському пропонувалося звести тексти народних пісень у збірнику “Українські пісні Закарпаття” до української літературної мови, позбавивши їх діалектного колориту [1, с. 69]. Не винятковим для радянського суспільства було явище перероблення сюжетів відомих церковних колядок, що мало на меті атеїстичну пропаганду. Можна допускати, що деякі складові вступу книги “З глибини віків...” М. Мушинка написав на вимогу редакції, або рецензентів (одним із рецензентів був Олексій Дей). Дуже співзвучна вище наведена цитата М. Мушинки із фрагментом вступу О. Дея до збірника “Колядки та щедрівки”: “В Західній Україні, яка перебувала під пануванням польської шляхти, жанр колядки використовувався в 1920–1930 рр. для поширення революційних ідей і відображення боротьби з експлуататорами. Багато прогресивних газет Західної України й Закарпаття з агітаційною метою і для боротьби з церковними обрядами передруковували й поширювали створені на Радянській Україні червоні колядки. [...] Комуністи Закарпаття створювали свої колядки, з якими ходили по селах, поширюючи революційні ідеї” [16, с. 33].

Книгу “Срібна роса: З репертуару народної співачки Анці Ябур із Сташина” М. Мушинка надіслав В. Гошовському в кінці 1970 р. Цей і наступні п’ять років були для В. Гошовського роками випробувань, в першу чергу матеріальних. Адже він, звільнившись з роботи у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (нині Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка) у 1969 р. і опинившись без стабільного матеріального забезпечення,

вимушений був заробляти на життя й утримання сім'ї принагідними замовленнями — радіо- і телепередачами та рецензіями, здебільшого далекими від етномузикології.

У цих важких умовах В. Гошовський працював над удосконаленням своєї системи класифікації та систематизації народних пісень, над монографією “У истоков народной музыки славян. Очерки по музыкальному славяноведению”, що вийшла друком у Москві (1971). Багато праці та енергії В. Гошовський віддав на упорядкування, редагування та коментування праць визначного українського етномузиколога Климента Квітки, які вийшли друком у 1971 та 1973 рр. (“Избранные труды в двух томах”, Москва, Т. 1, 2). Крім того, як член Бюро фольклорної комісії Спілки композиторів СРСР, він мав можливість їздити на різні конференції, пленуми і семінари, працювати у бібліотеках, архівах.

Така напружена і всебічна діяльність В. Гошовського трохи обмежила його досі плідне й активне листування. В основному В. Гошовський підтримував контакти з редакторами видавництв, у яких готувалися до друку його праці. На деякий час перервав листування з М. Мушинкою. Не отримавши відповіді від В. Гошовського на надіслану книжку, М. Мушинка написав листа від 3 січня 1970 р. “Давним-давно я не маю ніякої вісточки від Вас і не знаю що з Вами. Ще в середині листопада м. р. я Вам вислав свою книжечку “Срібна роса”, присвячену життю і репертуару нашої народної співачки Анці Ябур із Сташина. Чи дістали Ви її? Я був би радий, якби Вам вдалось помістити десь у Вас хоча б невеличку заміточку про неї”.

На цього листа В. Гошовський відповів аж через рік, 4 січня 1971 р.: “Шановний колего! Якось не віриться, що наше, колись таке інтенсивне та цікаве листування фактично припинилося, хоч наші дружні відносини, як мені здається, від цього не змінилися. З Вашого боку це підтверджує дедикація на збірці А. Ябур (за цю чудову книгу велике Вам спасибі!), а з мого боку нехай підтвердженням буде цей лист та моє в цьому запевнення.

Перечитав і переспівав збірку Ябурки з величезним задоволенням і насолодою. З сумом згадав і своїх талановитих співачок, про яких я також хотів у свій час видати книгу, та на жаль цей намір до нині не здійснив. (Боюсь, що і ніколи не здійснию!). Життя

в мене склалося тепер так, що я переважно займаюсь принагідною музичною публіцистикою та музично-теоретичними питаннями. Фольклор відійшов на задній план, хоч по інерції я два-три рази у рік виїжджаю в терен за піснями. Але матеріали залишаються нерозшифрованими, а кожним роком буде мені важче їх готувати до друку та упорядковувати. Назбиралось вже у мене вдома понад 3000 записів...”*

Книгу М. Мушинки В. Гошовський згадує ще двічі. Перший раз у листі від 28 вересня 1971 р.: “...Про “Срібну росу” я обов’язково напишу, але не у формі рецензії. Планую написати для “Жовтня” статтю про індивідуальний імпульс в колективній народній творчості, в якій один розділ буде присвячений і Вашій роботі і Анці Ябур”. Другий — від 9 квітня 1972 р.: “Про Анцю Ябур я також не забув, але ще не мав змоги за цю рецензію взятися. Може, зроблю це восени”.

Проте всі сподівання В. Гошовського повернутися до написання рецензії не здійснилися. Причиною тому була не тільки величезна завантаженість, про яку докладно він виклав у листі до М. Мушинки, але зміна направленості його наукової діяльності. Коли у 1971 р. вийшла друком монографія етномузиколога “У истоков народной музыки славян”, він написав до польського етномузиколога Яна Стеншевського: “На цій праці закінчив свої дослідження музичного фольклору слов’ян і, правдоподібно, фольклору в цілому, щоби повністю зайнятися структуралістичною музикологією”**. В. Гошовський відновив ідею каталогізації та систематизації народних пісень, втілену ним 1962 р. у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка під назвою “Львівський аналітичний ручний каталог УНКА (Універсальний Каталог)”. Цей перший український каталог народних пісень став основою і поштовхом для вченого на реалізацію концепції майбутньої автоматизованої комп’ютерної інформаційної системи, якій він присвятив майже всі подальші роки свого життя.

Вперше нову концепцію універсального комплексного каталогу народної пісні на базі електронно-обчислювальних машин (ЕОМ)

* Повний текст листа подається в кінці статті.

** Лист В. Гошовського до Я. Стеншевського. — Львів, 28 серпня 1971 р. — Домашній архів В. Гошовського. — Машинописна копія. — Формат А 4. — 1 арк.

В. Гошовський озвучив у Вільнюсі, де з 7 по 12 травня 1973 р. відбувалося Третє виїзне засідання розширеного бюро Всесоюзної комісії народної музичної творчості Спілки композиторів СРСР. На цьому представницькому зібранні порушувалися різні проблеми, пов'язані з музичною фольклористикою: завдання та перспективи музичної фольклористики; фольклор сучасний і традиційний; оцінка традиційної пісенності у фольклорному процесі. Проте стрижневими, особливо актуальними були питання класифікації народних пісень та інструментарію. В. Гошовський виступив з доповіддю “Класифікація і систематизація музичного фольклору”. Серед тих, хто висловив підтримку його ідеям, були вірменські фольклористи. Вони запропонували розробити проект Вірменського універсального музично-фольклорного комп'ютерного каталогу. Згодом, за участю голови Спілки композиторів Вірменії Едуарда Мірзояна та члена її правління Марго Брутян, було обговорено проект Аналітичної карти (АК), нову її версію В. Гошовський завершив у серпні 1974 р.

1 лютого 1975 р. В. Гошовського офіційно зарахували на роботу старшим науковим працівником у відділ народної музики Інституту мистецтв АН Вірменії*. На цій посаді В. Гошовський перебуватиме до 1986 р., себто до повернення у Львів.

Отже, наступна, **п'ята дедикація** від М. Мушинки на відбитку його статті “Prínos Oresta Zilynského pre výskum slovanskej ľudovej balady”. — *На згадку від автора. Пряшів, 8.V.84. [27]* — була надіслана В. Гошовському до Вірменії, в той час коли вчений абсолютно заглибився у проблеми кібернетичної етномузикології. Ще у 1982 р. в Інституті мистецтв АН Вірменії В. Гошовський завершив багаторічну працю над створенням першої в історії музикознавства автоматизованої аналітико-синтетичної інформаційної системи — УНСАКАТ (Універсальний Структурно-Аналітичний Каталог музичних текстів). Маючи численні контакти з ученими багатьох європейських країн (Австрія, Болгарія, Латвія,

* Детальніше про перебування В. Гошовського у Вірменії можна ознайомитися у статті: *Пасічник В. Вірменський період Володимира Гошовського / Володимир Пасічник // Пам'яті Володимира Гошовського. 1922–1996 : зб. ст. та матеріалів / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. В. Пасічник. — Львів, 2006. — С. 96-110.*

Польща, Словаччина, Чехія), В. Гошовський прагнув, щоб ця система запрацювала й у їхніх країнах, і тому вся його праця була направлена в це русло. Намагався етномузиколог залучити до праці з УНСАКАТом і М. Мушинку.

У листі до М. Мушинки від 11 листопада 1980 р. В. Гошовський висловив пропозицію про передачу системи УНСАКАТ для експлуатації у Свидницький музей, або інші установи Пряшівщини. Для її функціонування вчений просив знайти принаймні трьох людей (фольклориста-музикознавця, фольклориста-філолога та програміста), котрі би хотіли зайнятися порівняльним дослідженням народних пісень за допомогою ЕОМ. На жаль, зацікавлених не знайшлося*.

Відданий праці з ЕОМ, В. Гошовський віддалився від питань, пов'язаних з теорією та історією традиційної фольклористики, проте інтенсивно напрацьовував проблематику, актуальну для кібернетичної етномузикології. Зокрема, це проблеми, що стосувалися теорії і методології, автоматизації аналізу, моделювання, музичних універсалій, складання тезаурусів, формалізації всіх аналітичних процедур, кодування нотного тексту для ЕОМ.

Тому відбиток М. Мушинки не викликав живого інтересу. Підтвердженням того слугує лаконічна реакція В. Гошовського у листі від 6 липня 1984 р.: “Про Зілинського написано дуже добре, зі знанням справи та любов'ю. Поздоровляю! Особливо імпонувала мені лаконічність у викладі складних думок, переконливість та всебічне знання емпіричних фактів. Дійсно, не зрозуміло, чому це видання було без будь-яких причин поховане. Це велика шкода для нашої науки і культури”. На відбитку В. Гошовський підкреслив тільки ті місця, де згадується його донька Тамара Кудрнова, котра підготувала музичну частину цього збірника.

* Це згодом підтвердив М. Мушинка у листі від 8 вересня 1984 р.: “На Пряшівщині ситуація безнадійна. Тут для Вашого проєкту немає жодних передумов — ні матеріальних, ні кадрових, ні технічних; і немає людини, яку би можна було переконати в доцільності такого проєкту. Сам я свідомо і підсвідомо відчуваю, що Ваш проєкт геніальний, що майбутня музична фольклористика може розвиватися лише отаким шляхом, однак в мене немає підготовки, щоб проникнути у Вашу систему, а в своєму віці (48 років) і не здібний зрозуміти її, тим більше, що не є музикантом, а тут музична освіта необхідна”.

Розбіжність наукових інтересів В. Гошовського та М. Мушинки жодним чином не вплинула на їхні взаємини. Вони продовжували листуватися, щоправда, кількість листів із 1984 р. поступово зменшувалася.

У 1986 р. В. Гошовський переїхав до Львова. Він продовжив працю з ЕОМ. Вчений заснував у Львові товариство “Рідна пісня”, в Ужгороді “Науковий Центр дослідження народної музичної культури Карпат” на основі комп’ютерної системи УНСАКАТ. З його ініціативи відбулися дві важливі події в історії кібернетичної етномузикології: “Перша Міжнародна школа кібернетичної етномузикології та музичного карпатознавства (Ужгород — Дубриничі, 1993) та семінар “Народна пісня в кібернетичному просторі” (Львів, 1995).

Заслуги В. Гошовського і його місце в галузі етномузикознавства підкреслив М. Мушинка у своїй **шостій дедикації**: *“Дорогому другові Володимире Гошовському, українському етномузикологу № 1 з глибоким поважанням дарує М. Мушинка. Пряшів, 10. 3. 96.”*, написаній на книзі Лещишака Н. “Стоїть липка в полі” [17], упорядником якої він був.

На жаль, В. Гошовський не залишив жодного документального свідчення, щоб підтвердити хоча б якусь реакцію на цю вельми цікаву книгу як за змістом, так і за історією її видання. Мабуть, зашкодив цьому його важкий хворобливий стан, особливо в цей останній рік його життя (помер 30 грудня 1996 р.). Проте дедикація М. Мушинки може послужити завіренням того, що їхні взаємини були дружніми і багато користі принесли не тільки особисто їм, але й українській фольклористиці.

Отож, довготривала співпраця двох учених Володимира Гошовського і Миколи Мушинки, обмін фаховою літературою і, особливо, своїми науковими публікаціями, розкривають перед нами велику палітру поглядів, думок і настроїв учених. Заняття улюбленою справою, а саме так можна потрактувати їхню діяльність в галузі фольклористики, дають нам можливість простежити визрівання їхніх наукових ідей, їхніми очима побачити картину тогочасного стану науки фольклористики й становлення до неї у суспільстві. Дедикації, у свою чергу, розкривають еволюцію їхніх стосунків, рівень співпраці, зацікавленість та потребу у тій чи іншій книзі.

Вважаю своїм обов'язком щиро подякувати вдові вченого Єлизаветі Ярославівні Гошовській, котра надала мені доступ до приватного архіву В. Гошовського, можливість опрацювати численну епістолярну спадщину вченого, в тому числі довготривале (понад тридцять років) листування з Миколою Мушинкою.

Принагідно, прошу вибачення перед читачем за декотрі обширні цитати, але разом з тим і оправдати їх. Справа у тому, що цитування стосується фрагментів листів, які вперше вводяться в науковий обіг. Їхній фактичний матеріал може бути використаний як джерело для досліджень наукової діяльності М. Мушинки та В. Гошовського, а також придатися для висвітлення історії української фольклористики.

Вибране листування Володимира Гошовського з Миколою Мушинкою

№ 1

Лист Миколи Мушинки до Володимира Гошовського

Пряшів, 2 вересня 1962 р.

Шановний товаришу Гошовський!

Вибачте, що я осмілюся потурбувати своїм листом. Ви мене взагалі не знаєте, я Вас також ніколи в житті не бачив, але працюємо оба на одній ділянці — в фольклористиці, і мені б було дуже приємно ближче познайомитись з Вами.

Я працюю викладачем в Пряшівському філософському факультеті на кафедрі української мови і літератури. Цього року поступаю на аспірантуру в Прагу (до доц. Дворжака), яка буде тривати три роки.

Вже довший час я займаюсь збиранням фольклору українського поселення Східної Словаччини. Правда, друкував я свої дослідження дуже мало, і то лише в нашій пряшівській пресі (“Дукля”, “Дружно вперед”, “Нове життя”). В майбутньому хотів би я зайнятися фольклористикою Східної Словаччини більш серйозно, тому що вона майже зовсім не досліджена.

Микола Філаретович Колесса під час свого перебування в Пряшеві розказував мені, що Ви займаєтесь дослідженням закарпатського фольклору. Ваша стаття в “Чеському Ліді” свідчить про те, що Ви добре знаєте також чеський і словацький фольклор. Не знаю, з ким із Чехословаччини Ви утримуєте стосунки, але фактом залишається те, що закарпатський фольклор не можна досліджувати ізольовано від фольклору Словаччини і навпаки. Тут є багато спільних проблем і я гадаю, що наше листування би нам обом лише допомогло. Ми могли б обмінюватися не лише думками і досвідом, але і літературою, тому що тут не всі ваші видання можна одержати а у Вас певно та сама ситуація із чеськими та словацькими виданнями.

Я вже довгий час листуюся із Василем Хомиком із Львова (живе на Макарівій вул. № 13). Він, ніби, готує колективний збірник “Лемківщина”, але довго вже не відзивається.

Поздоровляю Вас з новим навчальним роком і бажаю багато успіхів в праці

З пошаною! Микола Мушинка

№ 2

Лист Володимира Гошовського до Миколи Мушинки

[Львів] 27 вересня 1962 р.

Шановний тов. Мушинка.

З великою приємністю я прочитав Ваш лист. На жаль не міг відразу відповісти, бо був перевантажений роботою та різними організаційними питаннями. Тому даруйте мені це невеличке запізнення.

Микола Філаретович мені про Вас розповідав і дав мені навіть Вашу адресу (Кабінет нар. творчості), тому що в мене тоді виникла та сама думка відносно творчих контактів. Крім того розповідав мені про Вас Ю. Ю. Костюк, з яким я в минулому році познайомився в Ужгороді. Тому я дуже радий, що наше “заочне” знайомство відбулося і сподіваюся, що наш діловий, творчий контакт та творча співпраця сприятиме не тільки нашій науковій праці, але й славі та розквіту нашої рідної фольклористики. Я з Вами цілком погоджуюсь, що неможливо вивчати закарпатський, східнослов'янський та пряшівський фольклор ізольовано. Більше того, на мою думку,

фольклор району східної Словаччини та західного Закарпаття таїть в собі багато загадок і проблем, від розв'язання яких залежить багато генетичних питань фольклору центральної та південно-східної Європи. Для мене проблемою № 1 є “Звідки взялася т. зв. новогорська пісня?” Гіпотези Кодая мене зовсім не переконали. Я почав шукати “корінь” цієї проблеми саме в фольклорі згаданого вище етнічного району. Ось чому я дуже втішився Вашій пропозиції про співпрацю, бо розв'язати всі ці проблеми одна людина не може.

Зараз я працюю над дуже цікавою темою. Я її поки що назвав “Панонсько-моравський цикл весільних пісень, спільних українцям, словакам, угорцям і чехам”. Очевидно, що в деяких деталях я звернуся до Вас за порадою та допомогою. Мені потрібен буде “свіжий” матеріал з терену і сподіваюсь Вашої підтримки. Статтю б я хотів надрукувати в журналі “Словенски народopis” або “Ревіста де фолклор”. Не знаю, де приймуть. (На жаль у нас такими роботами не цікавляться).

Взимку я Вам вишлю матеріал з відповідними запитаннями.

Зі свого боку я охоче допоможу Вам у Вашій роботі. Не стісняйтесь і пишіть, чим я міг би бути Вам корисним. Зроблю все, що буде в моїх силах і можливостях.

Відносно літератури. В Києві вийшла недавно збірка “Закарпатські народні пісні” (з фондів ІМФЕ АН УРСР). Збірка не дуже високої наукової вартості, але розшифровка пісень зроблена більш-менш точно. Ще меншу наукову вартість являють собою книжки Ященка “Українські народні романси” та “Українське народне багатоголосся”: (в другій зібрано багато фактичного матеріалу, і тим вона має відносну цінність). Книга Правдюка “Ладові основи української народної музики” — це просто макулатура. Як бачите, на нашому книжковому ринку поки що нічого надзвичайного немає.

Мене особисто цікавлять питання народних пісень, а саме: Словацькі пісні зібрані Б. Бартоком (II та III томи), словацькі пісні Пліцки та II том пісень Пряшівського краю.

Взагалі маю бути вдячний за всі збірки чеських, словацьких та українських пісень, які мають наукову вартість. (Тільки прошу мені наперед написати). Очевидно, що я в довгу не залишуся і акуратно компенсуватиму Ваші видатки. В надії на нашу творчу дружбу, залишаюсь з щирою пошаною Ваш

Лист Володимира Гошовського до Миколи Мушинки

Львів, 6 січня 1963 р.

Шановний колего.

Велике Вам спасибі за чудовий подарунок до Нового року. Як це Ви вгадали, що вже давно мрію про цю книжку? Свого часу я навіть писав покійному Недзельському до Праги і просив його надіслати мені цю працю. Але він зайвих екземплярів у себе не мав. З великою насолодою я її перечитую. Ще раз: велике спасибі за люб'язність.

Я б не хотів залишитися в боргу перед Вами і тому прошу повідомити мене, чим можу Вам зрванжуватися. Зроблю все, що буде в моїх силах і можливостях.

Перед Новим роком я познайомився у Львові з проф. Зілинським з Праги. Мали ми дуже приємну розмову. Найцінніше було те, що ми в усіх основних проблемах знайшли, як кажуть, спільну мову.

Таким чином, круг моїх знайомих і ділових контактів в ЧССР росте.

Підготовка збірки статей з питань фольклору вступає в останню фазу. Тепер я вже приступив до роботи над виданням невеличкої збірки закарпатських людських пісень з власних записів. Якщо справи підуть нормально, то є надія, що збірка вийде в наступному році.

Як Ваші успіхи в аспірантурі? Над якою темою працюєте?

Чи зможу я бути Вам чим-небудь корисним? Пишіть.

З побажанням успіхів, щастя та здоров'я в 1963 році,
залишаюсь Ваш

З великим інтересом перечитав я Вашу статтю. Спасибі за неї. Використав відразу для себе цікаву згадку про часник та його лікувальні та магічні властивості. Адже про часник згадується у весільних піснях “ладканках”.

З В. Хомиком почали ми працювати над записом наспівів людських лемківських пісень від репатріантів. Маємо вже дуже ціка-

вий матеріал. Може до кінця року підготуємо малу збірку пісень до видання. (Зараз у нас великі труднощі з друкуванням матеріалів).

Ще раз спасибі за люб'язність.

№ 4

Лист Володимира Гошовського до Миколи Мушинки

Львів, 4 січня 1971 р.

Шановний колего!

Якось не віриться, що наше, колись таке інтенсивне та цікаве листування фактично припинилося, хоч наші дружні відносини, як мені здається, від цього не змінилися. З Вашого боку це підтверджує дидикація на збірці А. Ябур (за цю чудову книгу велике Вам спасибі!), а з мого боку нехай підтвердженням буде цей лист та моє в цьому запевнення.

Перечитав і переспівав збірку Ябурки з величезним задоволенням і насолодою. З сумом згадав і своїх талановитих співачок, про яких я також хотів у свій час видати книгу, та на жаль цей намір до нині не здійснив. (Боюсь, що і ніколи не здійсню!). Життя в мене склалося тепер так, що я переважно займаюсь принагідною музичною публіцистикою та музично-теоретичними питаннями. Фольклор відійшов на задній план, хоч по інерції я два-три рази у рік виїжджаю в терен за піснями. Але матеріали залишаються нерозшифрованими, а кожним роком буде мені важче їх готувати до друку та упорядковувати. Назбиралось вже у мене вдома понад 3000 записів...

Чому так трапилось? Причин багато. По-перше, розчарування в цій діяльності. Я не в силах сам підняти нашу фольклористику на належний науковий рівень, а продовжувати працю на існуючому романтично-дилетантському рівні — викликає в мене нехіть. Для справжньої роботи потрібен цілий колектив відмінних працівників-спеціалістів, сучасна апаратура, матеріальна база, план та перспективи роботи. Я вже не говорю про існування пісенного каталогу. Нічого з вищезгаданого тут нема. Нема навіть зацікавлення у збиранню пісень. По-друге, щоби працювати самотійно,

потрібно мати матеріальне забезпечення. Я вже майже два роки знаходжусь на творчій роботі, тобто живу виключно з авторських гонорарів. Оскільки гонорар за більшу працю одержую раз у рік (в найкращому разі), я вимушений писати різні радіо- та теленариси, виконувати різні маленькі творчі замовлення, переписувати на машинці тощо. На все це я затрачую дуже багато вільного часу та енергії (якої вже в моєму віці не так багато!). Пенсію за вислугу років одержу тільки через 12 літ, а до того часу буду мусіти якось прожити... Мабуть, через деякий час прийдеться знову влаштуватися на педагогічну роботу, але тоді вже не буде сил та часу для творчої діяльності. Та є ще багато інших причин, про які годі писати.

В минулому році я погодився взяти на себе редагування музичної частини “Підбескидських балад”, розраховуючи на те, що зможу матеріально допомогти тим Тамарі. Було мені також запропоновано написати статтю про музику цих балад та скласти покажчики до збірки, але наукову співпрацю з Орестом Івановичем мені не вдалося здійснити. З методичного та теоретичного боку у нас діаметрально протилежні погляди як на балади, так і на концепцію збірки в цілому, і тому я від дальшої співпраці відмовився. Можливо, що Тамара сама (очевидно, з моєю допомогою) складе покажчики до збірки та напише невеличку післямову. Ця невдача мене дуже розчарувала. Або я відстав від життя або, навпаки, випередив його; не знаю. В кожному разі відчуваю, що опинився сам на своїй власній орбіті.

Сподіваюсь, що в цьому році вже нарешті вийде з друку моя книга про музику слов'ян та перший том вибраних праць К. Квітки. Перша коректура обох видань була вже зроблена в минулому році. Незабаром я надішлю Вам проспекти цих видань, щоби бажаючи придбати їх могли своєчасно собі замовити.

Бажаю Вам всього найкращого в Новому році, багато щастя та успіхів в науковій роботі.

Щиро Ваш

Товаришу Гошовському
з пошаною дарує
М. Мушинка
Турків, 23-го XII 1962 р.

*Товаришу Гошовському з пошаною дарує М. Мушинка.
Пряшів, 23-го XII. 1962 р.*

Дедикація М. Мушинки на відбитку своєї статті “Zdravotné povery v niektorých severozápadných obciach Bardejovského okresu”.

В. Л. Гошовському
на пам'ять від
Миколи Мушинки
Турків, 17. I. 1964.

*В. Л. Гошовському на пам'ять від Миколи Мушинки.
Пряшів, 17. I. 1964.*

Дедикація М. Мушинки на книзі “З українського фольклору Східної Словаччини: репертуарний збірник на допомогу гурткам НХС”.

Визначному дослідникові фольклору
Закарпаття В. Л. Гошовському
на щирі згадки
дарує
автор
Турків, 19/VII 1967 р.

Визначному дослідникові фольклору Закарпаття В. Л. Гошовському на щирі згадки дарує автор. Пряшів, 19/VII. 1967 р.

Дедикація М. Мушинки на книзі “З глибини віків: Антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини”.

СРІБНА РОСА

З репертуару народної співачки
Анці Ябур із Стащина

Упорядкування, вступна стаття та примітки
д-ра Миколи Мушинки, кандидата наук

*Вельмишановному
Володимирі Гошовському,
нашньому дослідникові
й популяризаторові
закарпатського фольклору
з глибоким поважанням
8.11.70 М. Мушинка
Пряшів, 17.11.1970.*

ВИДАННЯ ЦК КУЛЬТУРНОГО СОЮЗУ
УКРАЇНСЬКИХ ТРУДЯЩИХ В ЧССР

ПРЯШІВ — 1970

*Вельмишановному Володимирі Гошовському, натхненному
дослідникові й популяризаторові закарпатського фольклору
з глибоким поважанням дарує М. Мушинка.*

Пряшів, 17. XI. 1970 р.

Дедикація М. Мушинки на книзі “Срібна роса: З репертуару народної співачки Анці Ябур із Стащина”.

*На згадку
від автора
Пряшів, 8.V.84*

На згадку від автора. Пряшів, 8.V.84.

Дедикація М. Мушинки на відбитку своєї статті “Prínos Oresta Zilinského pre výskum slovanskej ľudovej balady” // Slovenský národopis. — 1984. — Roč. 32/1. — S. 155-162.

Дорогому Другові
Володиміру Гошовському,
українському етномузикологу № 1
з глибоким поваженням
дарує
М. Мушинка
П'ятив, 10. 3. 96

Дорогому другуві Володиміру Гошовському, українському етно-
музикологу № 1 з глибоким поваженням дарує М. Мушинка.
П'ятив, 10. 3. 96.

Дедикація М. Мушинки на книзі “Лешишак Н. Стоїть липка в
полі / упоряд., вступ, словник та додатки Миколи Мушинки”.

число тех стран, где систематически проводились бы научные исследования, мизерно мало. Мы видим, что труды, посвященные народной музыке, удается опубликовать лишь с величайшим трудом и мы видим, наконец, что такие важные страны, как, например, Греция, Турция и вся Средняя Азия, почти не исследованы с точки зрения народной музыки¹. Если где-либо действительно назрел вопрос о необходимости «духовного сотрудничества» народов, так это именно в этой области².

Но это, уже успевшее стать пресловутым, «сотрудничество» в этой области, так же как и в других областях, почти полностью обанкротилось. Болтают об этом много, а практических результатов мало. А сколько вопросов ждут своего разрешения в области исследования народной музыки! Можно и нужно было бы доказать наличие древнейшего культурного родства между народами, которые расселились друг от друга на большие расстояния. Можно и нужно было бы осветить ряд исторических вопросов и вопросов

¹ Б. Барток не был знаком с работами советских фольклористов. *Микола Гошовський*

² Ставя в кавычки слова «духовное сотрудничество», автор подчеркивает свое ироническое отношение к провозглашенному в 20—30-х годах западными державами лицемерному лозунгу о политическом, духовном и прочем «сотрудничестве», который не мешал им, однако, готовиться к новым войнам.

15

Фрагмент прочитання В. Гошовським праці Б. Бартока “Зачем и как собирать народную музыку” (Москва, 1959).

1. *Гошовський В.* Були колись літа. Фрагменти спогадів / *Володимир Гошовський* // Тиса. — 1992. — № 1/2. — С. 66-84.
2. *Гошовський В.* Деякі особливості історичного розвитку української народної пісні на Закарпатті / *В. Гошовський* // Народна творчість та етнографія. — 1960. — № 1. — С. 56-65.
3. *Гошовський В.* До питання про музичні діалекти Закарпаття / *В. Л. Гошовський* // Матеріали першої Ужгородської міжвузівської конференції, присвяченої вивченню карпатських говорів : доп. та повідомл. Ужгородського державного університету. Сер.: Філологічна. — Ужгород, 1958. — Вип. 3. — С. 70-74.
4. *Гошовський В.* Заметки о музыкальной жизни Советского Закарпаття / *В. Гошовский* // Украинская советская музыка: Ст. — Киев : Сов. композитор. Укр. респ. отд-ние, 1960. — С. 164-178.
5. *Гошовський В.* Збірник Закарпатських народних пісень / *В. Гошовський, Ю. Качій* // Народна творчість та етнографія. — 1960. — № 4. — С. 128-131. — Рец. на зб.: Закарпатські народні пісні / упоряд. *М. Кречко*. — Ужгород, 1959. — 188 с.
6. *Гошовський В.* Листування Івана Панькевича з Філаретом Колесою / *В. Гошовський* // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику / голов. ред. *М. Мушинка*. — Пряшів, 1969. — № 4. — С. 107-147.
7. *Гошовський В.* Спроба генези одної лемківської весільної пісні / *В. Гошовський* // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику: Присвячений пам'яті Володимира Гнатюка / голов. ред. *М. Мушинка*. — Пряшів, 1967. — № 3. — С. 261-274.
8. *Гошовський В.* Сторінки з історії музичної культури Закарпаття ХІХ — першої половини ХХ століття: Нарис перший. Закінчення / *В. Гошовський* // Українське музикознавство. — Київ, 1967. — Вип. 2. — С. 211-217.
9. *Гошовський В.* Страницы истории музыкальной культуры Закарпаття ХІХ — первой половины ХХ века: (Очерк первый) / *В. Гошовский* // Украинское музыковедение 1964. — Киев, 1966. — Вип. 1. — С. 203-215.
10. *Гошовський В.* У истоков народной музыки славян: Очерки по музыкальному славяноведению / *В. Гошовський*. — Москва : Сов. композитор, 1971. — 304 с.
11. *Гошовський В.* Украинские песни Закарпаття / *В. Гошовский*. — Москва : Сов. композитор, 1968. — 478 с.
12. *Гошовський В.* Чеські народні пісні та танці / *В. Гошовський* // Народна творчість та етнографія. — 1961. — № 4. — С. 146-147. —

- Рец. на кн.: Lidové písně a tance z Valašskokloboucka / uspoř. a zprac. K. Vetterl. — Praha, 1958. — Č. I. — 367 s.; 1960. — Č. II. — 506 s.
13. З глибини віків: Антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини / склав *М. Мушинка*. — Пряшів : Словацьке педагогічне видавництво в Братіславі; Відділ української літератури в Пряшеві, 1967. — 394 с.
  14. З українського фольклору Східної Словаччини: репертуарний збірник на допомогу гурткам НХС / упоряд., вступна стаття та примітки *Миколи Мушинки*. — Пряшів : Східнославацький український музей в Красному Броді, 1963. — 57 с.
  15. З уст народу (Из уст народа): Прислів'я, приказки, заклинання, примовки, загадки і приповідки Закарпаття / склав та вступ написав *Є. Нездельський*. — Пряшів : Культурна спілка укр. трудящих, 1955. — 363 с.
  16. Колядки та щедрівки. Зимова обрядова поезія трудового року / упоряд., передмова і примітки *О. І. Дей*. — Київ : Наукова думка, 1965. — С. 614-640.
  17. *Лецишак Н.* Стоїть липка в полі / упоряд., вступ, словник та додатки *Миколи Мушинки*. — Пряшів : Фондація Карпати, 1996. — 146 с.
  18. *Мушинка М.* Автобіографія Володимира Гошовського в його листах до мене / *Микола Мушинка* // Пам'яті Володимира Гошовського (1922–1996) : зб. ст. та матеріалів / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. *В. Пасічник*. — Львів, 2006. — С. 19-49.
  19. *Мушинка М.* Володимир Гошовський і Чехословаччина / *Микола Мушинка* // Народній пісні я життя своє присвятив : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті видатного українського етномузиколога Володимира Гошовського / ред.-упоряд. *В. Пасічник*. — Львів, 2001. — С. 61-71.
  20. Срібна роса: З репертуару народної співачки Анці Ябур із Сташина / упоряд., вступна стаття та примітки д-ра *М. Мушинки*. — Пряшів : ЦК КСУТ в ЧССР, 1970. — 139 с. — (Науково-популярна бібліотека ЦК КСУТ ; № 4).
  21. Українські народні пісні Пряшівського краю / упоряд. *Ю. Костюк*. — Братіслава : Словацьке вид-во худож. літ., 1958. — Кн. I. — 301 с.
  22. Українські народні пісні Східної Словаччини / упоряд. *Ю. Цимбора*. — Братіслава : Словацьке педагогічне вид-во ; відділ укр. літ-ри в Пряшеві, 1963. — Кн. II. — 450 с.
  23. Українські народні пісні Східної Словаччини / записав і упоряд. *А. Дулеба*. — Братіслава : Словацьке педагогічне вид-во ; відділ укр. літ-ри в Пряшеві, 1977. — Кн. III. — 383, [8] с.

24. *Hošovs'kyj V.* České a slovenské písně v ukrajinském folkloru Zakarpatské oblasti USSR / *Volodymyr Hošovs'kyj* // Český Lid. — 1961. — Č. 5. — S. 203-211.
25. *Hošovs'kyj V.* Doplněk k článku České a slovenské písně v ukrajinském folkloru Zakarpatské oblasti USSR / *Volodymyr Hošovs'kyj* // Český Lid. — 1962. — Č. 2. — S. 74-76.
26. *Mušinka M.* Zdravotné povery v niektorých severozápadných obciach Bardejovského okresu / *Mikuláš Mušinka* // Nové obzory. — Prešov, 1962. — S. 313-334.
27. *Mušinka M.* Prínos Oresta Zilynského pre výskum slovanskej ľudovej balady / *Mikuláš Mušinka* // Slovenský národopis. — 1984. — Roč. 32/1. — S. 155-162.

**FOLKLORE RELATIONSHIP BETWEEN VOLODYMYR
HOSHOVS'KYI AND MYKOLA MUŠINKA
THROUGH THE PRISM OF DEDICATIONS**

Volodymyr Pasichnyk

Friendly and professional relationship between famous Ukrainian ethnomusicologist Volodymyr Hoshovs'kyi and folklore and philology scholar Mykola Mušinka lasted over thirty years. Both scholars exchanged ideas (mainly through correspondence and during their rare meetings), sent each other their works and other printed matter on folklore problems.

The article deals with the professional folklore mutual contacts of both scholars, connected with M. Mushynka's dedications written in the books presented to V. Hoshovs'kyi, and relation of these books to V. Hoshovs'kyi's scientific interests in various periods of his activities.

Keywords: *Folklore studies, Musical dialects, Ethnomusicology, Inscript, Epistolary heritage, Universal folk songs' catalogue, Cybernetic Ethnomusicology.*

**ФОЛЬКЛОРИСТИЧЕСКИЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ
ВЛАДИМИРА ГОШОВСКОГО И НИКОЛАЯ МУШИНКИ
СКВОЗЬ ПРИЗМУ ДЕДИКАЦИЙ**

Владимир Пасичник

Дружеские и профессиональные взаимоотношения известного украинского этномузыколога Владимира Гошовского и фольклориста-филолога

Николая Мушинки длились более тридцати лет. Ученые обменивались мыслями (чаще в письмах и при редких встречах), посылали друг другу свои научные труды и иную литературу по фольклору.

В статье рассматриваются фольклористические взаимоотношения ученых в связи с дарственными надписями Н. Мушинки на книгах, подаренных В. Гошовскому, и связь этих книг с научными интересами В. Гошовского в разные периоды его жизнедеятельности.

Ключевые слова: фольклористика, музыкальные диалекты, этномузыкология, инскрипты, эпистолярное наследие, универсальный каталог народной песни, кибернетическая этномузыкология.

УДК 002.53/.55

КОНСОЛІДАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ — НОВИЙ НАПРЯМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

Наталія Кунанець

*доцент кафедри “Інформаційні системи та мережі”, заступник
директора НТБ з наукової роботи Національного університету
“Львівська політехніка”, канд. іст. наук*

У статті подаються основні віхи становлення нового напрямку інформаційної діяльності — консолідована інформація. Його зародження відбулося у США, а становлення як нового фаху системних аналітиків — у Європі. У статті подано основні засади діяльності установ, що займаються консолідацією інформації, розглянуто термінологічний апарат нового фаху, особливості його впровадження в Україні та залучення бібліотечних інфраструктур до створення аналітичних інформаційних продуктів.

Ключові слова: консолідована інформація (Competitive Intelligence, Business Intelligence), конкурентна розвідка, аналітико-синтетична обробка інформації, бібліотеки, інформаційна діяльність.

Система наукових комунікацій у ХХІ столітті вирізняється стрімким розвитком новітніх інформаційних технологій, що надають унікальні можливості в опрацюванні та розповсюдженні